

Disputatio juridica inauguralis de transactionibus

<https://hdl.handle.net/1874/345137>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS
DE
TRANSACTIONIBUS.

Q U A M
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.
Auctoritate Magnifici D. Rectoris,
JACOBI VALLAN,

M. D. Praxeos & Institut. Medicinæ Professoris Ordinarii,
NEC NON

*Amplissimi Senatûs Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in UTROQUE JURE Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,

Eruditorum examini subjicit

ARNOLDUS AB IDSINGA. HARL. FRIS.

Ad diem 27. April. hora locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clō Ioc xci.

Amplissimis, Spectatissimis, Gravissimisque
VIRIS ac DOMINIS
Individuo Germanæ Fraternitatis vinculo
Conjunctissimis,

D. SACONI ab IDSINGA, Nobilissimi in Frisia
Collegii Maritimi Consilario, ejusdemque Fisci
Patrono Gravissimo, ad Collegium octovirorum
Frisiæ supremum delegato, Patruo suo, omni
honore atque reverentia in perpetuum colendo.

D. MATTHÆO ab IDSINGA, Nobilissimi re-
rum maritimarum Collegii Hollandiæ Borealis
Consilario dignissimo, judicio Territorii Barra-
deel a Secretis vigilantissimo, Parenti suo, omni
debita filiali obedientiâ venerando.

D. HERMANNO ab IDSINGA, Supremæ Fri-
siorum curiæ Senatori Gravissimo, Spectatissimo
Patruo suo, omni obsequio atque respectu sem-
per reverendo, honorando.

Hanc Disputationem Inauguralem
humiliter

D. D. D.

ARNOLDUS AB IDSINGA

P R O O E M I U M.

Conscripturus pro gradu docto-
ratus dissertationem aliquam,
mibi se præbuit materia in
fronte hujus disputationis me-
morata, cujus explicationem
(quam brevissimè quantum hu-
jus materie utilitas permittet pro viribus propo-
nam) L. B. non injucundam fore spero: ideoque
non abs re erit antequam ulterius progrediamur
obiter de origine & varia vocis significatione
loqui exemplo Imperatoris nostri Justiniani,
(quod nos imitari fas est) qui Furis legumque
vetustarum interpretationem facturum, iis qui
huic æqui bonique arti operam daturi essent,
priusquam pergeret, notum fecit unde nomen
Furis descendat. l. i. §. i. D. de justit. &
Jur.

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS
DE
TRANSACTIONIBUS.

THESIS I.

Quod pertinet ad compositionem vocis unicuique satis persuasum, uti credo, erit, verbum transigendi habere originem suam, a vocabulo præpositivo trans, quod idem est ac ultra, uti videre est quod *Horat. lib. 1. epist. 2.* Cælum non animum mutant, qui transmare currunt, & verbo ago, & varias apud bonæ notæ auctores recipit significationes, legimus enim transigere vitam, pro trahere vel peragere, ita a Salustio usurpatur in *præm. Catilin.* ubi non inelegantur dicit, quod multi mortales dediti ventri atque somno, indocti incultique vitam veluti peregrinantes transigunt: sed quod propius ad nostram accedat materiam, Transactio sumitur late vel stricte, late pro cujuscvis negotii definitione, compositione, seu pro quolibet actu, quo res aliqua determinatur, ita nobis occurrit, in *l. 229. & seq. de verb. sign.* ubi Jct. Paulus, *transacta finitaque intelligere debemus non solum quibus controversia fuit, sed etiam quæ sine controversia sine possessa, ut sunt iudicio terminata, transactione composita, longioris temporis silentio finita.* Stricte vero significat litem, vel rem dubiam sopire, pecuniaque ab adversario recepta, actionem sibi competentem remittere, *l. 1. D. h. tit.* quo sensu Transactio recte definitur, Pactio sive pactum non gratuitum, de re dubia vel lite incerta, aliquo dato, retento, vel promisso. *l. 38. C. h. tit.*

I I.

Admodum variè doctores inter se disputant, ad quodnam genus, Transactio uti species sit referenda: sunt qui eam referunt ad contractus innominatos, dicentes quod sit conventio habens causam, nempe dationem vel factum, uti do tibi certam pecuniæ summam, ut a lite desistas: ex his sunt *Wesemb. ex suis Par. ad h. r. Cujac.* Sunt præterea qui sustinent quod sit contractus nominatus, quia certum & definitum habet nomen, quales dici contractus nominatos nulla dubitatio est. *l. 7. in princ. & §. seq. D. de pactis.* item propter. *l. 7. C. de his que vi met. caus. & l. 17. C. de fide instrum.* Ubi transactio expresse vocatur contractus, interque nominatos recensetur, de his quæ ad ea respondenda sunt, potest videri Clarissimus Huberus in *Prælect. ad h. tit. Wessemb. aliique plures.*

I I I.

Nos vero genus Transactionis diximus in definitione datâ, *Pactum.* Ut autem intelligatur quod hoc sit, res paulo altius repetenda erit: ante omnia igitur notum est, pactum, pactionem, conventionem, idem esse, atquæ omnia æquè latè patere, magisque pro Synonymis quam distinctis Juris vocibus habenda. *l. 15. D. de præscrip. verb. l. 3. d. pollicit. l. 1. §. 3. D. de pact.* in generali & speciali sensu in libris Juris sumi; generaliter pactum definitur quod sit duorum pluriumve in idem placitum consensus. *l. 1. §. 2. D. de pact.* atque tunc omnes qualescunque sint contractus, nominatos, innominatos, complectitur. *l. 71. D. pro soc.* Quo loco J Ct. Paulus contractum societatis nominat pactum conventum, eodem modo nobis occurrit, in *§. 1. Instut. de Usufruct.* item *§. 4. de servit. rustic.* ubi servitutes dicuntur constitui pactionibus & stipulationibus: ibidem per pactiones necessario intelligendi sunt quilibet juris gentium contractus idonei & habiles ad jus aliquod in re constituendum, iisque locis utuntur J Ct. verbo generali nempe pacto, pro speciali, contractu.

I V.

Pactum vero specialiter a Doctoribus sumitur pro hujusmodi conventionē quæ caret nomine & causâ *l. 7. §. 1. & leg. D. de pactis*, atque tale pactum dicitur nudum. *l. 7. §. 4. eod. tit.* & est plerumque gratuitum, vel si gratuitum non sit, dum tamen respectu litis non sit conceptum, *l. 1. C. de pact. l. 6. D. de his qui notant. infam. l. 1. D. de transact.* & eo sensu opponitur contractui tam nominato quam innominato. Nominatus contractus, dicitur uti statim diximus, qui propter usum frequentem in certum atque speciale transit nomen, uti emptio venditio, locatio conductio societas, cæterique similes contractus. *l. 7. D. de pact.* innominatus vero contractus est qui quidem caret nomine certo & specifico, sed loco ejus causam aliquam habet, nempe dationem vel factum ab una parte impletum *l. 7. §. 2. d. tit.*

V.

Hicce breviter expositis, facile unus quisque videbit horum omnium differentias à transactione. 1. enim differt a pacto, hoc enim plerumque uti jam monuimus est gratuitum, atque ex liberalitate proficiscitur, transactio vero semper fit sub pretio 2. transactio non est nisi de rebus dubiis, pactum vero regulariter de re certa & liquida: hinc dicitur quod de re vel lite finita transigere non liceat *l. 7. pr. D. h. tit.* at pacisci de hujusmodi rebus quidem licet. *l. 7. §. 13. D. de pact.* a contractibus, præsertim ab innominato differt in hisce quod ex contractu innominato oriatur actio præscriptis verbis *l. 7. §. d. tit.* Transactio vero nullam parit actionem sed tantum exceptionem. *l. 23. C. hoc tit.* item veluti innominatus contractus initium capit a datione vel facto. *l. 7. §. 2. D. de pact.* ita Transactionis vis, consistit tantum in conventionē, uti emptionis venditionis quæ perfecta dicitur simul atque de pretio convenit, cætera vero pertinent ad implendum contract. *§. 3. inf. de empt. vendit.* plures differentias habet *Wissenb. ad. r. tit.* quas brevitatis ergo prætermittam.

Ex hisce que jam dicta sunt nobis, uti opinor, constat quam sit materia Transactionum, nempe res incerta, & pretium, Res incerta est, de qualis agitur, vel esse potest, aut saltem metuitur. *l. 1. D. h. tit.* dico vel esse potest, nam litem motam esse necesse non est. *l. 2. C. h. tit.* plerumque enim Transactionibus utuntur ante iudicium vel antequam ad iudicium eant, ut potius rem amicabili compositione terminent, quam litigando multos faciant sumptus, quod saepe magna suscitatur odia atque incimicitias, ipseque iudex ad id hortari & inter partes concordiam suadere solet, idque etiam pertinere dicitur ad officium boni iudicis. *l. 7. C. de sent.* Ex eo quod porro diximus, de re incerta, sequitur, quod de re iudicata vel de lite quæ per sententiam iudicis finem accepit, Transactio non valeat. *l. 1. D. h. tit.* substantiâ enim Transactionis, nempe incertitudo rei deficiente, quoniam sententia rem liquidam & certissimam reddit. *l. 207. de Reg. Jur.* hoc vero dicimus de huiusmodi sententia, quæ lapsu temporis vel alio quovis jure, appellando rescindi non potest. *l. 23. §. 1. D. de Condit. indeb. item l. 7. in princ. l. 11. dig. hoc tit. & l. 32. Cod. eod. tit.*

Quod attinet ad pretium, ex supra dictis satis perspicue liquere puto, non sufficere ad Transactionem rem esse dubiam vel litem incertam, sed oportet ut eo nomine etiam aliquid detur, promittatur, aut retinetur, sine quo Transactio nullius momenti est. *l. 38. C. h. tit.* nam si reus totum quod debetur, aut quod petitur, actoridet, tunc nihilo retento, solutio erit, è contra, si actor nihil pro remissione actionis sibi competentis accipiat, nihilo hoc nomine dato vel promisso, donatio, non Transactio erit.

V I I I .

Hæc sufficient ad summariam definitionis explanationem; videamus nunc de personis quæ transigere possunt: de his tenet hæc regula, quod omnes transigere possunt qui & pacisci vel

con-

contrahere, & quoniam Transactio est ex conventionē atque consensu, hinc sequitur eos qui nullum habent intellectum vel animi iudicium transigere non posse, quales sunt furiosi, mente capti, & infantes, *l. 1. §. 12. de oblig. & actionib. §. 8. & 9. inf. de inutilib. stipul.* pupillus vero, infantia major, licet se ipsum civiliter obligare non potest, *l. 43. D. de oblig. & action.* quominus tamen conditionem suam, sine auctoritate tutoris transigendo meliorem faciat, nihil obstat, *arg. l. 28. D. de pactis. princ. inf. de auctorit. tutor.*

I X.

De minore vero res paulo aliter concipienda est, & triplex in ejus obligatione est consideratio. 1. minor habens curatorem, contrahit sine ejus auctoritate, ex hujusmodi contractu non tantum naturaliter, uti de pupillo diximus, sed etiam civiliter obligatur. *l. 43. D. de obligat. & action. l. 101. D. de verbor. oblig.* quoniam vero finis obligationis plerumque tendit ad alienationem quæ curatorem habenti est interdicta, *l. 3. C. de in integ. restit.* hinc est quod ad istam legem dicitur contractum minoris cum effectu alienationis propter curam præsentem non esse servandum. 2. vero ut minor cum effectu paciscatur, opus est tutoris auctoritate, & tum alienatio procedit cum decreto magistratus. *l. 4. C. de præd. min.* Denique 3. minor contrahit qui non habet Curatorem, quem olim inviti accipere non cogebantur, *§. 2. inf. de Curat.* ejus contractus æque valet ac si a majore esset initus, excepto remedio restitutionis in integrum quod his conceditur si intra legitimum tempus probaverint se læsos esse. *l. 3. C. de in integ. restit. & tot. tit. C. si advers. Transact.* Quod etiam iis qui interveniente curatore læsi sunt non denegatur. *l. 4. C. si tut. vel curat. interv.* Quæ de obligatione harum personarum ingenere dixi referenda sunt ad hanc subjectam materiam.

X.

Hi omnes prædicti transigunt proprio nomine, sunt etiam qui hoc faciunt alieno, ex his sunt 1. tutores & curatores, quibus de rebus pupillaribus & minorum transigere permittitur, ubi de

de illorum iustitiâ & jure plurimum dubitatur, quapropter ob dubium incertumque litis exitum expedit aliquid accipere certi, quam de toto periclitari *l. 56. §. 4. de Furtil. l. 46. §. ult. de administr. tut.* Præterea pater transigit de rebus filii quem in potestate habet. *l. 10. D. R. tit. de bonis vero filii emancipati quatenus est loco extranei, jus transigendi sine ejus consensu, patri non competit. l. 27. §. 4. D. de pact. l. 25. C. eod. vel nisi pater qui habet legitimam liberorum emancipatorum tutelam, hoc faciat jure communi ut reliqui tutores & curatores d. l. 10. b. tit.* quod si filius in potestate sit, tunc secundum discrimen peculiorum hoc jus mutatur, nam in peculio castrensi & quasi castrensi pater nihil juris habet, sed ipse filiusfamilias in hisce pro patre habetur. *l. 2. D. od. Sc. macedon. l. ult. C. de instr. testam.* è contra in peculio profectitio filiusfamilias nihil habet, ideoque de eo pater pro lubitu uti de re propria disponit. *§. 1. inf. per quos pers. cuiq. acquir.* Vel denique peculium est adventitium, & de hoc patri conceditur Transactio, quando causa admodum anceps sit, & si liberi justæ sint ætatis, consensum eorum adhibeat. *l. fin. §. 3. & 4. C. de bon. qua liber. nec odio liberorum vel perdendi animo hoc fiat arg. d. l. fin. §. 4.*

X I.

Denique jus transigendi conceditur etiam Procuratori, qui est vel generalis vel specialis. *l. 58. & seqq. de procur.* hic nunquam sive sit ad litem vel ad negotia datus, sine speciali domini mandato transigit. *l. 7. C. h. t. l. 13. D. de pact. l. 17. §. 3. D. de jurejur.* nisi sit Procurator in rem suam. *l. 13. D. de pact.* Cui omnia fere ac vero domino licent *l. 55. D. de Procurat.* & magis videtur transigere de re propria quam aliena. *l. 4. l. 9. C. de Procur.* De Procuratore vero generali, sive cui tota bonorum omnium administratio est concessa multum inter doctores disputatur, an sufficiat ad Transactionem si simpliciter tantum sit datus, vel an opus sit adjectione vocis cum libera: Qui priorem sententiam defendunt, utuntur argumento. *l. 29. §. 1. de novation.* ubi procuratori simpliciter omnium bonorum

permittitur novatio, eodem modo uti tutori, si nempe domino vel pupillo evidenter expediat: potest etiam deferre iurjurandum. *l. 17. §. 3. D. de iurejur.* quod speciem Transactionis continet. *l. 2. eod. tit.* Præterea recte exigit & solvit debitum. *l. 34. §. 3. D. de solut. & 87. eod. tit.* Ex hisce legibus simpliciter loquentibus probare conantur, verba cum libera abundare atque superflua esse: Cæteri vero moventur propter leges expressas uti est *l. 58. 60. 63. de procur. l. 9. §. 4. de acquir. rer. domin.* in hisce Conciliandis admodum solliciti non erimus, sed potest videri *Vinn. tract. ad tit. de transact.* Administratores civitatis, syndici, Rectores Collegiorum, & si qui sunt similes, transigere possunt super rebus iis commissis, quatenus jus liquidum non remittant, nec ambitiose hoc faciant, id est, in gratiam alicujus contra utilitatem municipii. *l. 12. C. de transa.*

X I I.

Instituti nostri ratio postulat ut jam breviter videamus de quibus rebus transactio non procedit; & dicendum de quibusdam prohiberi indistincte, de aliis vero nisi fiat certo sub modo, ex his de quibus prohibetur sub modo est. 1. Transactio de controversiis, testamento vel codicillis oriundis, de iis etenim specialiter cautum est, ut nisi inspectis testamenti vel Codicillorum tabulis Transactio non valeat. *l. 6. D. h. r. ratio hujus constitutionis esse videtur, ne heredes spe transigendi, tabulas (ex quibus veritas cognosci debet *l. 1. §. 1. quemad. inst. aper.*) dolo malo supprimant odio & præjudicio legatariorum & fidei commissariorum, tum etiam quod per hujusmodi Transactiones supremæ voluntates facile circumvenirentur, quas publice expedit habere exitum. *l. 5. D. de test. quemad. aper.* Ubi vero nullæ exstant tabulæ uti in testamento nuncupativo (saltem ab initio) testes quantum fieri potest examinandi sunt *Bachw. Disp. 7. 1b. t. Cir. F.* atque adeo necessaria est illa sollemnitas inspicendi, ut ne quidem renunciatio jurata, illorum in quorum gratiam hæc lex potissimum est introducta, ad Transactionem firmandam jure Civili valeat. *l. 5. C. d. ll. l. 6. C. de pact.**

si vero de mente testatoris vel de dispositione testamenti aliunde edocti sint transigentes, nulla causa rescindendi quod transactum est esse videtur, quoniam leges citatæ requirunt inspectionem ne voluntas testatoris vel tenor tabularum ignoretur. *l. 6. d. h. tit. l. 1. D. quem adm. test. aperiant. §. 1.*

X I I I.

Præterea prohibita est transactio super alimentis testamento relictis, nisi auctoritate vel prætoris decreto accedente. *l. 8. prom. D. h. tit.* Quæ interdictio ad Codicillos mortisque causa donationes ex oratione Divi Marci pertinet. *d. l. §. 2.* Quid sub nomine alimentorum continetur, nos docet Juris Javolenus. *l. 6. de Alimenet libor. legat.* ubi dicit alimentis legatis cibaria vestitus, & habitatio debetur, quia sine his ali corpus non potest, idemque est ac si victus, esset legatus. *l. 23. eod. tit.* Quo verbo omnia continentur quæ ad vivendum homini sunt necessaria, & quibus tuendi curandique corporis nostri gratiâ utimur. *l. 43. cum. l. seq. de verbor. signific.* Hisce vero opponat aliquis. *l. 8. §. 12. & 13. D. hoc tit.* Ubi habetur eum, qui transigit de alimentis, non videri transigisse de habitatione neque de vestiario, breviter vero respondendum erit alimenta aliquando strictius interpretanda, quatenus causa favorabilis sit vel non. *l. 12. de regul. jur. l. 14. §. 1. D. de Alien. legat. arg. l. 3. ubi pupillus educ.* Dixi prohibitam esse transactionem de alimentis testamento vel alia quavis suprema defuncti voluntate relictis, de iis nempe quorum dies nondum cecidit, hoc est de quibus actio cum effectu adhuc moveri non potest. *l. 8. prioris h. t. sumpt. tit. D. quando dies leg. ced.* de istis enim quæ jam præterita sunt, & quæ peti possunt sine scientia prætoris recte transigitur. *l. 8. C. de transact.* Ratio differentiæ in eo constat, ne is cui ex liberalitate testatoris ita prospectum erat, ut semper alimentarius habeat unde se exhibere atque tolerare posset, transigendo conditionem suam deteriorem faceret, uti sæpe iis evenire solet, qui modica præsentis pecuniæ summa contenti sunt; in posterum vero esurientes, nimiam suæ facilitatis poenam dant. *l. 8. princ. D. h. tit.* atque ita pia ista testatoris intentio-

ne unquam alimentarius egeat eluderetur : hanc rationem præteritis alimentis non convenire facile unusquisque videbit , de istis etenim non dependet hominis vita : & licet alimentarius de suo satis abundeque habeat unde vivat , idem tamen fieri vult. *l. 8. §. 7. b. tit.* Partim propter favorem ultimæ voluntatis *l. 5. de testam. quomod. aper.* Partim etiam propter utilitatem ejus cui relicta sunt, sæpe enim homines de facultatibus suis amplius sperant, quam in his revera est præterea quoniam multæ sunt humanæ sortes & casus, quibus homines facultatibus labi atque ad incitas redigi possunt, de quibus testator forte etiam cogitavit : Ne vero id quod ob favorem & utilitatem alimentariorum introductum est, in eorum odium verteretur, permittitur iis inconsulto prætore transigere, quoties conditionem suam e meliorem reddant. *l. 8. §. 6. & ultim. D. b. r.* Quominus tamen super his omnibus, ut, & de iis in *Thef. præc. memoratis*, neglectis eorum requisitis, gratis quis paciscatur, & juri suo renunciaret, nulla obstat lex nec ratio, quæ omnes specialiter loquuntur de transactione : Huc etiam obiter referri potest *Transactio in causa matrimoniali, de qua DD. sustinent transigi posse, quoties intervenit ad confirmandum non ad dissolvendum matrimonium, ne sit in potestate privatorum voluntate propria atque arbitrio conjugia dissolvere. C. fin. x. de transact.*

X I V.

Diximus de quibus negotiis secundum quid prohibeatur transactio : videamus nunc ea de quibus simpliciter negatur vel conceditur ; horum differentia nobis occurrit in *l. 18. C. de transact.* Verba hujus legis hæc sunt, *Transigere vel pacisci de crimine capitali, excepto adulterio prohibitum non est, in aliis vero publicis criminibus, quæ sanguinis pœnam non ingerunt, transigere non licet, cûra falsi accusationem.* Qua lege patet criminum duplex esse genus, unum capitale, alterum non capitale, crimen capitale variæ in jure sumitur, 1. pro quavis læsione æstimationis. *l. 103. de verb. signif.* Quæ accidit relegatis. *l. 5. §. 2. D. de extraord. cognit.* unde dicitur relegatio pœna capitalis. *l. 12. §. 4. D. de*

D. de accusat. 2. Quod reo mortem naturalem vel civilem irrogat, hoc est quia caput ex civitate eximitur. *l. 3. D. de public. judic.* Uti deportatione, §. 2. *inst. de capit. dim. n.* 3. Denique stricte ponitur pro hujusmodi crimine cujus poena est ultimum supplicium quo alicui vita naturalis adimitur *l. 2. D. de penis.* atque ea significatione sumitur, in *dict. l. 18.* quae permittit transactionem super criminibus poenam sanguinis ingerentibus, de cæteris vero prohibet; licet hæc constitutio primo intuitu videatur adversari utilitati publicæ, quæ omnino homines sceleratos atque nocentes opprimi vult. *l. 51. §. 2. D. Ad legem Aquilam* Imperator vero quasi commiseratione motus, censuit nihil esse magis humanius, quam qui formidine poenæ, adversarium corrupendo; vitam & sanguinem suum quovis modo redemptum velit. *l. 1. D. de bon. eor. qui ant. sent.* Verum cum pacta privatorum juri publico derogare non possint. *l. 38. D. de pactis,* nec hujusmodi stricti juris conventionis vim esse eam ut crimen penitus tollat, vel quasi nemini postea illum facinoris accusandi jus esset, contrarium habetur. in *l. enim 3. C. caus. serv. libert. accip.* Ibi servus qui raptum virginis pactione transmissum in publicum detulit, libertate donatur. Imo ipsi magistratus justa atque legitima præsumptione moti, ex officio in crimen inquirere reumque punire possunt. *l. 13. D. offic. presid. Nov. 128. Cap. 21.*

X V.

Quare vero adulterium in dicta *l.* excipiatur non omnium eadem est sententia, quas non recensimus, sed optima eorum videtur esse ratio qui putant eo transactionem de adulterio esse prohibitam, quoniam non potest fieri, nisi de novo committeretur aliqua turpitudine, nam postquam accusatio Adulterii tantum concessa sit viro, patri, conjunctisque personis *l. 30. C. ad leg. de adult.* Videretur præ se ferre speciem aliquam lenocinii, si nempe aliquis ex istis personis pecuniam acciperet pro stupro atque adulterio uxoris; quod alii vero sustinent adulterium tum temporis non fuisse judicium capitale, ipsa *l. 18.* Contrarium statuere videtur, *item l. 9. C. ad leg. Julianam de adulter.*

Sequitur in dicta *l. 18.* in aliis autem publicis criminibus quæ sanguinis pœnam non ingerunt, transigere non licet, citra falsi accusationem. Cujus legis sensum breviter hoc disticho descripsit Accursius.

Sanguinis in pœnis, nisi mæchus transigit omnis, in reliquis nulli liceat, nisi crimine falsi.

Ultima hujus legis verba magnam interdoctores fecerunt controversiam, sunt qui disputant verbum citra heic sumi pro exceptione, ut, eodem nempe modo uti adulterium excipitur de Criminibus Capitalibus, ita accusatio falsi excipiat de Criminibus non Capitalibus, *arg. l. 7. C. ad legem Cornel. de fals.* Cæteri vero verius statuunt, citra, heic poni pro sine vel absque, eo sensu, ut is qui transigit de crimine non capitali incidet in crimen falsi, quæ sententia multo probabilior est, tam propter eorundem auctorum leges, in quibus pari sensu sumitur vox citra. *l. 19. C. procur. l. 24. C. de rei vind. innumerisque aliis, tam propter legem ult. D. pravaritat.,* ubi dicitur, quod in omnibus causis, præterquam in sanguine, qui delatorem suum corrumpit, ex S^Ct. pro victo habetur: Præterea nulla probabilis hujus exceptionis, ab excipientibus profertur ratio.

X V I I.

Videamus nunc obiter de vi Transactionis & effectu, atque ea propter bonum publicum & ut litium sit finis. *l. 10. C. b. t.* dicitur habere eandem vim cum re judicata *l. 20. C. h. tit.* neque sub specie novorum instrumentorum postea repertorum re tractatur. *l. 1. l. de re judic. l. 19. C. hoc tit.* nisi ex falsis instrumentis, licet jurata, *l. 42. C. de Transact.* propter læsionem vero nunquam major restituitur. *l. 23. C. b. t.* Ex eo quod Transactio sit stricti juris, sequitur eam non præjudicare aliis nec extendi ad res de quibus nihil est dictum. *l. 9. §. 1. & 2. D. b. tit.* Quoniam vero Transactio nihil aliud est quam pactum & ex pacto non dari actionem constat. *l. 28. C. b. t. l. 7. §. 1. & 4. D. de pactis.* neque actionem competentem per pactum ipso jure tolli, ideo moris erat adicere stipulationem

tionem Aquilianam & acceptilationem. l. 2. §. 15. D. h. r. Præ-
 terea adhibebatur aliquando stipulatio pænalis, ut si forte quis
 non flet. pactis pæna, exstipulatu peti possit. Plura heic forent
 tractanda, sed propter temporis penuriam hanc dissertatiumcu-
 lam finire atque transgere cogor.

COROLLARIA.

I.

*Us accrescendi pertinet ad venditorem
 hereditatis.*

II.

*Sui heredes etiam ignorantes heredita-
 tem sibi esse delatam, transmittunt
 eam.*

Cors-

I I I

Consuetudo parem vim cum lege habet.

I V.

Filius. SC. Macedoniano renuntiare non potest.

COROLLARIA.
F I N I S.

